Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry

Lausunto

31.03.2026 VN/14511/2025

Asia: VN/14511/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa

Vastaako mielestänne hallituksen esityksessä ehdotettu työttömyysturvan yhdistelmävakuutuksen toteuttamistapa työelämän ja monimuotoisesti työllistyvien henkilöiden tarpeisiin?

Osittain

Mahdollisuus perusteluihin:

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry. kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle työttömyysturvan yhdistelmävakuutusta koskevaksi lainsäädännöksi. Kääntäjistä ja tulkeista hyvin suuri osa on itsensätyöllistäjiä, ja liittomme jäsenistä noin 80 % on yrittäjiä, freelancereita tai muita itsensätyöllistäjiä, joiden toimeentulo muodostuu ns. pienistä puroista, eli kertyy monista eri lähteistä tekijänoikeuskorvauksina, palkkioina, palkkatulona, työkorvauksina, laskuttamalla ja apurahoina.

Kannatamme ajatusta siitä, että monimuotoinen työllistyminen huomioitaisiin nykyistä paremmin työttömyysturvajärjestelmässä. Asianmukainen ansiosidonnainen työttömyysturva kuuluu ammatista ja ansainnan tavoista riippumatta kaikille.

Nykyinen ansiosidonnainen turva perustuu selkeään jakoon työttömien, työntekijöiden ja yrittäjien välillä. Tällöin taide- ja kulttuurialan ammattilaiset jäävät herkästi turvaverkon väliinputoajiksi, sillä alalle on tyypillistä, että tulot kertyvät useasta eri lähteestä. Osa näistä tulolähteistä ei ole tällä hetkellä minkään vakuutuksen piirissä. Esimerkiksi apurahalla työskentely ei kartuta ansiosidonnaisten etuuksien työssäoloehtoa, vaikka monille taide- ja kulttuurialan ammattilaisille apurahat ovat keskeinen osa toimeentuloa.

Yhtenä ratkaisuna on esitetty yhdistelmävakuutusta. Yhdistelmävakuutus kohentaisi erityisesti niiden ihmisten asemaa, jotka

- saavat tuloja sekä palkan- ja apurahansaajana että yrittäjänä
- eivät tällä hetkellä täytä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehtoa erikseen arvioituna
- täyttäisivät työssäoloehdon, jos kaiken työssäolon voisi laskea yhteen.

Yhdistelmävakuutus ei ratkaise niiden ihmisten toimeentulohaasteita, joiden työskentely ei riitä täyttämään työssäoloehtoa tai jotka jäävät jostain muusta syystä järjestelmän ulkopuolelle. Yhdistelmävakuutuksesta saattaa tulla kallis pienituloisille luovan alan ammattilaisille, kuten kääntäjille. Lisäksi yrittäjäksi tai omassa työssään työllistyväksi luokiteltujen henkilöiden tosiasiallinen mahdollisuus työttömyysturvaan on epävarma ja epäselvä, sillä työvoimapoliittisessa arvioinnissa on lukuisia puutteita, jotka myös työ- ja elinkeinoministeriö on tunnistanut tuoreessa selvityksessään (22.1.2026).

Edellä kuvatut haasteet koskettavat isoa osaa luovien alojen tekijöistä, kun taas yhdistelmävakuutuksesta todennäköisesti hyötyvien henkilöiden joukko on rajallinen. Siksi on tärkeää korjata myös turvaverkon muita aukkoja, erityisesti työttömyysturvalain 2:5 § tulkintaa, ja mahdollistaa sivutoiminen toiminta myös työnhakijana.

Taiteen ja luovien alojen erityispiirteiden huomioinnin lisäksi merkitystä on sosiaaliturvan yleisillä ehdoilla ja tasolla: iso osa taide- ja kulttuurialan ammattilaisista on pienituloisia tai muutoin epävarmassa asemassa työmarkkinoilla, jolloin esimerkiksi etuuksien sovittelumahdollisuudet ja suojaosat sekä asumistuen merkitys korostuvat alalla työskentelevien ihmisten toimeentulon kannalta. Siten sosiaaliturvan leikkaukset ja heikennykset osuvat laajasti myös taide- ja kulttuurialaan. Esimerkiksi suojaosien poisto näkyy jo nyt alan epävarmuuden kasvuna ja kannustinloukkuina: alalle tyypillinen keikkatyö ei ole enää kannattavaa, sillä pienetkin tulot johtavat suoriin menetyksiin sosiaaliturvan puolella. Pahimmillaan epäsäännöllinen työ on ihmiselle tappiollista.

Kääntäjien ja tulkkien tulotaso on pysynyt samalla tasolla pitkään inlfaatiosta huolimatta, ja se huomioiden jopa laskenut. ON vaarana että koulutettuja ammattilaisia lähtee pois alalta, jos työn tekeminen ei kannata.

Haluamme kiinnittää erityishuomiota seuraaviin kolmeen seikkaan:

1. Työvoimapoliittisessa arvioinnissa on merkittäviä ongelmia etenkin sivutoimisten yrittäjien (tai sellaisiksi luokiteltujen) kannalta. Näihin lausuntoihin ei voi hakea muutosta miltään ulkopuoliselta taholta, jolloin virheisiin on vaikea puuttua. Yhdistelmävakuutuksen toimivuus nojaa sivutoimiseksi

yrittäjäksi luokiteltujen ihmisten mahdollisuuteen saada työvoimapoliittinen lausunto, joka puoltaa mahdollisuutta saada soviteltua työttömyysturvaa.

RATKAISU: Tarkennetaan kriteereitä ja varmistetaan luovien alojen erityispiirteiden huomiointi. Mahdollistetaan muutoksenhaku ja työvoimapoliittisesta lausunnosta valittaminen ulkopuoliselle taholle. Tarvittavia korjauksia käsitellään pidemmin luovien alojen yhteisessä paperissa, joka on viimeistelyvaiheessa ja pian valmis julkaistavaksi.

2. Luovien alojen erityispiirteitä ei ymmärretä kunnolla.

RATKAISU: Yhteistyötä luovan alan – tai oikeammin luovien alojen – edustajien kanssa kannattaa tiivistää mm. perustamalla kulttuuripoliittisen selonteon esityksen mukainen luovan alan neuvottelukunta, jossa voisi olla työllisyyteen ja toimeentuloon liittyviä asioita käsittelevä alatyöryhmä.

3. Esitys heikentäisi joidenkin apurahansaajien asemaa, sillä jatkossa apurahat eivät olisi hyväksyttävä syy olla poissa työmarkkinoilta edes kokopäiväisille palkansaajille. Sen sijaan apurahat kerryttäisivät yhdistelmävakuutuksen ja yrittäjän työttömyysvakuutuksen työssäoloehtoa. Samalla ollaan kuitenkin muuttamassa aivan kaikkien apurahansaajien asemaa, vaikka muutos voitaisiin rajata vain työskentelyapurahan vakuuttaviin henkilöihin. On hyvä huomioida, että apurahoja on monenlaisia.

RATKAISU: Pidetään apurahat hyväksyttävänä syynä olla poissa työmarkkinoilta, mikäli ihminen ei ota yhdistelmävakuutusta tai yrittäjän työttömyysvakuutusta apurahakaudelle. Näin apurahakauden saa halutessaan vakuutettua, mutta toisaalta apuraha ei "sotke" pääosin kokopäivätöissä käyvien ihmisten työttömyysturvaa.

Nämä ongelmat on ratkaistava, jotta yhdistelmävakuutus voi toimia sivutoimisten yrittäjien osalta. Siksi esitämme alla viittä konkreettista toimenpiteiden kokonaisuutta järjestelmän erityyppisten ongelmien ratkaisemiseksi. Näitä ratkaisuja on kehitetty laajassa yhteistyössä muiden luovien alojen järjestöjen kanssa.

Konkreettiset toimet työttömyysturvan ongelmien korjaamiseksi:

1. On varmistettava, että myös palkkatyötä, omaa työtä ja yrittäjyyttä yhdistävillä henkilöillä on mahdollisuus työttömyysturvaan.

- Sivutoimisen yrittäjän ja omassa työssä työllistyvän käsitteiden tulkintaa on syytä selventää työttömyysviranomaisten tulkintaohjeissa.

- Kuuden kuukauden kokopäivätyön lisäksi tarvitaan myös osa-aikatyötä paremmin kuvaava ohje siitä, minkä tuntimäärän ylittävä palkkatyö katsotaan merkiksi yrittäjyyden sivutoimisuudesta.

- Sivutoimiselle yrittäjyydelle tarvitaan selkeät ja läpinäkyvät kriteerit, jotka eivät nojaa kokopäiväiseen palkkatyöhön tai opiskeluun.

- Omassa työssään työllistyviksi luokiteltujen henkilöiden kohdalla tarvitaan selkeät toimintaohjeet, joiden mukaan toimimalla omassa työssä työllistymisen katsotaan päättyneeksi ja henkilö työttömäksi tai sivutoimisesti edelleen omassa työssä työllistyväksi – heillä kun ei välttämättä ole yritystä, jonka toiminnan voisi ajaa alas.

- Päätösten on perustuttava mahdollisimman tarkkaan tietoon henkilön todellisesta työllistymisestä. Henkilön omaan ilmoitukseen tulisi luottaa.

- Työvoimapalveluiden antamiin neuvoihin, ohjeisiin ja päätöksiin on voitava luottaa niin, ettei viranomainen myöhemmin päädy toisenlaiseen, henkilölle haitalliseen tulkintaan.

2. Työssäoloehdon kertymisen tulkinnassa on otettava huomioon työllistymisen tapojen moninaisuus, jotta se toimii mielekkäästi useista eri tulolähteistä epäsäännöllisesti tulonsa kerryttäville luovien alojen tekijöille.

- Henkilön ilmoitukseen oman työpanoksensa arvosta ja työskentelyn ajoituksesta tulee lähtökohtaisesti luottaa.

- Tulon maksupäivän sijaan tulee tarkastella tulon perusteena olevan työn ajoittumista.

- Kriteerien tulee olla läpinäkyvät ja ennakoitavat.

3. Aktiivisuudesta ei pidä rangaista, ja kannustinloukut tulee poistaa.

- Tällä hetkellä luovan alan ammattilaiset luokitellaan herkästi päätoimisiksi yrittäjiksi tavalla, joka estää työttömyysetuuksien saamisen, vaikka henkilö olisi tosiasiallisesti työtön. Huomionarvoista on, että työttömyysturvan saaminen ei edellytä täyttä tulottomuutta, vaan myös sivutoimisen yrittäjyyden pitäisi olla mahdollista työttömänä, kuten työ- ja elinkeinoministeriö on tuoreessa selvityksessään (22.1.2026) muistuttanut.

- Pelkkä omassa työssä työllistymiseksi määritellyksi tuleminen, yrityksen olemassaolo, ansaintamahdollisuuksien etsiminen tai satunnaisten toimeksiantojen vastaanottaminen ei saa johtaa työttömyysturvan epäämiseen kokonaan, kun henkilö on tosiasiallisesti osittain tai täysin työtön.

- Yrittäjäksi tai omassa työssä työllistyväksi määritellyn työttömän henkilön pitää voida etsiä itselleen ansaintamahdollisuuksia niin, että tämä toiminta rinnastetaan työnhakuun eikä automaattisesti kokoaikaiseen yrittäjyyteen.

- Yrittäjäksi luokitellun henkilön työnhaulle tarvitaan nykyistä selkeämmät kriteerit, jotta yrittäjä pystyy ennakoimaan toimintansa vaikutukset työttömyysturvaan.

- Myös työmahdollisuuksien välttelyn kannustinloukku on syytä poistaa siten, että kaikki työ on kannattavaa ottaa vastaan, jolloin henkilö työllistyy sivutoimisesti ja etuuden taso määritellään sivutoimisuuden mukaan.

- Apurahakauden jälkeinen sivutoimisuustulkinta tulisi tehdä tosiasiallisen työllistävyyden mukaan, edellyttämättä kuuden kuukauden työsuhteisen työn edellytyksen täyttymistä työttömyysturvalain 2:5.4 mukaisesti.

4. Tiivistetään luovien alojen järjestöjen ja julkishallinnon yhteistyötä sosiaaliturvan kehittämiseksi

- Luovan työn tekemisen tavat ja reunaehdot poikkeavat monilta osin työmarkkinoilla yleisistä toimintatavoista. Alan tilanne myös muuttuu nopeasti. Siksi luovien alojen edustajien ja julkishallinnon välillä tarvitaan jatkuvaa, säännöllistä yhteistyötä, jotta palvelu- ja etuusjärjestelmä saadaan pidettyä ajan tasalla.

- Tehokkain tapa tiivistää yhteistyötä olisi taiteen, kulttuurin ja luovien alojen järjestöjen sekä julkishallinnon yhteinen työryhmä, joka käsittelisi sosiaaliturvan kehittämistä alan näkökulmasta. Työryhmä voitaisiin perustaa joko itsenäiseksi tai jonkin olemassa olevan luovia aloja edustavan toimielimen yhteyteen.

5. Mahdollistetaan muutoksenhaku työvoimapoliittiseen arvioon muulta taholta kuin keha-keskukselta.

- Työvoimapoliittinen lausunto on sitova suhteessa työttömyyskassan ja Kelan päätöksentekoon. Silti lausunnosta ei voi tällä hetkellä valittaa millekään ulkopuoliselle taholle.

- Kassan tekemästä ratkaisusta voi valittaa ensin työttömyysturvan muutoksenhakulautakuntaan ja sitten vakuutusoikeuteen. Vakuutusoikeuden päätöksistä ei voi valittaa hallinto-oikeuteen. Näiden valitusten on kuitenkin hankala menestyä nykymallissa, jossa itse asian ytimestä eli päätöksentekoa sitovasti ohjaavista työvoimapoliittisista lausunnoista ei voi valittaa. Usein olisi tarpeen korjata tai tarkentaa itse lausuntoa, jotta sen perusteella tehtyä päätöstä voisi muuttaa.

- Muutoksenhaun rakenne ylläpitää tilannetta, jossa virheiden oikaiseminen on hakijalle erityisen vaikeaa, mikä syö järjestelmän toimivuutta ja oikeudenmukaisuutta.

- Työvoimapoliittisesta lausunnosta valittamisen mahdollistaminen olisi omiaan parantamaan lausuntojen sekä niiden perustelujen laatua sekä tukemaan viranomaisia lausuntokäytäntöjen kehittämisessä, sillä valitukset auttaisivat puutteiden tunnistamisessa.

Yhdistelmävakuutuksen kohderyhmä ja arvio yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristäYhdistelmävakuutuksen tavoitteena on mahdollistaa monimuotoisesti työllistyville usean

työllistymisen tavan yhtäaikainen vakuuttaminen työttömyysvakuutusjärjestelmässä. Yhdistelmävakuutuksessa voisi vakuuttaa palkkatyötä, yritystoimintaa sen muodosta riippumatta, perhehoitajana toimimista ja työskentelyapurahalla työllistymistä.

Yrittäjänä itsensä voisi vakuuttaa maatalousyrittäjät, itsensä työllistäjät ja yksinyrittäjät sekä työnantajayrittäjät. Sillä, missä oikeudellisessa muodossa yritystoimintaa harjoitetaan, ei olisi merkitystä. Yhdistelmävakuutus kattaisikin esimerkiksi osakeyhtiömuodossa, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä ja toiminimellä toimimisen. Tämä vastaisi nykyistä yrittäjän työttömyysvakuutusta.

Edellytys olisi, että työllistyminen on monimuotoista. Monimuotoisuus, eli esimerkiksi palkkatyön ja yksinyrittäjyyden yhdistäminen, voisi olla rinnakkaista. Tämä tarkoittaa, että kumpaakin tulonlähdettä syntyy samoina kalenterikuukausina. Monimuotoisuus voisi muodostua myös kausista. Tämä tarkoittaa, että joinakin kuukausina voisi muodostua vain toisen tulonlähteen mukaista vakuutetun tulon saantia.

Yhdistelmävakuutuksen hankkiminen tulisi arvion mukaan mahdolliseksi noin 110 000 monimuotoisesti työllistyvälle henkilölle. Tästä joukosta enintään noin 14 000 henkilölle syntyisi yhdistelmävakuutuksen myötä mahdollisuus täyttää työssäoloehto ja siirtyä perusturvalta ansioturvan piiriin. Lopuille noin 96 000 henkilölle, jotka jo nyt kerryttävät tai voisivat kerryttää työttömyyskassan jäsenenä palkansaajan tai yrittäjän työssäoloehtoa, yhdistelmävakuutus tarjoaisi mahdollisuuden vakuuttaa nykyistä suuremman osuuden tuloista, ja osan kohdalla muutos voisi kannustaa työttömyyskassassa vakuuttautumiseen.

Yhdistelmävakuutuksen ottaminen olisi monimuotoisesti työllistyville vapaaehtoista. Tästä seuraa, että yhdistelmävakuutus vaikuttaisi tosiasiassa yllä kuvattua pienempään joukkoon ihmisiä.
Arviota yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiristä on avattu hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1 sekä luonnoksen liitteessä.
Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen henkilöpiiriä:

Laaja henkilöpiiri on hyvä asia, sillä esimerkiksi luovilla aloilla toimeentulon monimuotoisuus on pääsääntö, eikä poikkeus.

Työttömyys- ja sosiaaliturvan (ja eläketurvan) tulee perustua yhdenmukaisesti todellisiin tuloihin – ei arvioituun työpanokseen, oletettuun työmäärään eikä siihen, kuinka aktiiviselta henkilö näyttää. Se ei myöskään saisi perustua siihen, että henkilöllä on verkkosivu, toiminimi, kirja myynnissä tai jokin muu teoreettinen ansaintamahdollisuus. Ansiosidonnaisen perustan tulee olla kaikille yhdenmukainen ja perustua todellisiin ansiotuloihin samoilla euroistamisen ehdoilla riippumatta siitä, onko tulot saatu palkkatyöstä, yrittäjyydestä tai muista työn muodoista. Pääsyn ansiosidonnaisen piiriin tulee olla mahdollisimman yhdenvertaista kaikille, eikä järjestelmä saa suosia yhtä työn tekemisen tai vakuuttamisen muotoa toisen kustannuksella.

Eri tulomuotoja ja työllistymisen tapoja tarkasteltava oikeudenmukaisesti työvoimapoliittisessa arvioinnissa ja etuuskäsittelyssä

Toimeentulon menettämisen hetkellä turvaverkon on kannateltava myös taiteilijoita ja kulttuurialan ammattilaisia ammatin harjoittamisen tavasta ja mahdollisesta yrittäjyydestä riippumatta.

Työttömyysturvan saamisedellytyksissä on huomioitava taide- ja kulttuurialalle ominaiset piirteet, kuten epäsäännöllinen ja vaikeasti ennakoitava toimeentulo sekä sivutoiminen yrittäjyys.

Taiteilijoille tyypillisiä tulomuotoja kuten tekijänoikeustuloja ja apurahoja on tarkasteltava oikeudenmukaisesti suhteessa siihen, miten muita tulomuotoja tarkastellaan osana etuuskäsittelyä. Vain pieni joukko tekijöitä saa näiden tulomuotojen kautta säännöllisen, pitkäaikaisen ja elämiseen riittävän toimeentulon.

Koska työ on lähtökohdiltaan pirstaleista ja niukka toimeentulo kerätään monista lähteistä, on tärkeää, että töiden välissä oikeus työttömyysturvaan toteutuu. Siksi hallituksen päätös heikentää useiden eri etuuksien suojaosia on selkeästi heikentänyt taide- ja kulttuurialan pienituloisten, epäsäännöllisesti tuloja saavien ihmisten toimeentuloa. Euromääräisten menetysten lisäksi suojaosien poisto on tuonut mukanaan merkittävää epävarmuutta ja kannustinloukkuja: aktiivisuus ei aina olekaan kannattavaa.

Yksi keskeinen haaste on liian tiukka jako työttömien, työntekijöiden ja yrittäjien välillä. Tässä jaottelussa taide- ja kulttuurialan tekijät luokitellaan usein päätoimisiksi yrittäjiksi, mikä taas vaikeuttaa sosiaaliturvan saamista. Toisinaan tämä luokittelu ei vastaa henkilön tosiasiallista tilannetta: ihminen saatetaan luokitella yrittäjäksi, vaikkei hänellä olisi edes Y-tunnusta tai toiminimeä. Aivan liian herkästi syntyy asetelma, jossa järjestelmän näkökulmasta helpointa olisi olla kokonaan työtön. Tämä kannustinloukku voidaan poistaa päivittämällä työttömyysetuuksien kriteerit ja työvoimapoliittisen arvioinnin käytännöt vastaamaan tämän päivän todellisuutta.

Nykyisten etuuskriteerien myötä yrityksen perustaminen näyttäytyy riskinä, ellei ole riittävän varma, että pystyy hankkimaan yritystoiminnalla elämiseen riittävän toimeentulon hyvin pian yrityksen perustamisesta lähtien. Tämä kannustinloukku on syytä poistaa tarkentamalla yleistuen ja ansiosidonnaisten etuuksien kriteereitä niin, ettei pelkkä yrityksen olemassaolo tai viranomaisen oletus yrittäjyydestä johda sosiaaliturvan epäämiseen tai muihin heikennyksiin. Päätösten tulee perustua mahdollisimman tarkkaan tietoon henkilön todellisesta työllistymisestä ja työmääristä. Aktiivisuudesta ei pidä rangaista.

Työnhaun, työnteon ja muun aktiivisuuden pitää olla aina kannattavaa myös taide- ja kulttuurialalla

Työttömyysturvan nykyiset kriteerit näyttäytyvät ristiriitaisina: Pohjoismainen työvoima-palvelumalli edellyttää työttömältä aktiivisuutta, mutta toisaalta liika aktiivisuus voidaan katsoa joko työttömyyden päättymiseksi tai esteeksi olla työmarkkinoiden käytettävissä, jolloin työttömyysturvaa ei voi saada. Samalla esimerkiksi yrittäjän työttömyyden päättyminen edellyttää nimenomaan aktiivista vaivannäköä: yrittäjän on itse pyrittävä hankkimaan asiakkaita ja muita tuloja oman yrityksensä kautta.

Aktiivisuuden ei pidä johtaa etuuksien menettämiseen ennen kuin työmahdollisuuksien etsiminen johtaa tuloksiin ja ihminen siirtyy työnhakijasta työlliseksi. Pelkkä työmahdollisuuksien etsiminen ilman ansioita ei ole vielä ansiotarkoituksessa harjoitettua toimintaa, eikä tällainen työnhaku ole myöskään este kokopäivätyön vastaanottamiselle.

Taide- ja kulttuurialalla on yleistä, että tulottomien jaksojen aikana joutuu näkemään verrattain paljon vaivaa pystyäkseen hankkimaan seuraavan apurahan, työkeikan tai tilauksen. Tätä työnhakuun rinnastettavaa toimintaa ei nykymalli tarpeeksi huomioi. Työnhakija ei aina itsekään tiedä toteutuuko työ lopulta työsuhteisesti palkansaajana vai laskuttamalla, eli päätyykö hän lopulta yrittäjäksi vai ei.

Erityisen hankalaa on, että jo pelkkä taiteen tekeminen ilman siitä syntyviä tuloja saatetaan katsoa työttömyyden tai toisaalta työmarkkinoiden käytettävissä olemisen päättymiseksi. Usein tällainen toiminta luokitellaan omassa työssä työllistymiseksi, jonka määritelmä on monilta osin hyvin epäselvä. Muiden työttömien kohdalla kirjoittaminen, maalaaminen tai säveltäminen ilman tuloja ei tyypillisesti vaikuta etuuskäsittelyyn – taiteilijoiden kohdalla taas on toisin.

Taiteilijan on työttömänäkin pystyttävä tuottamaan ajankohtaisia työnäytteitä taiteellisesta osaamisestaan työllistyäkseen jatkossa. Etuuskäsittelyssä on tunnistettava taide- ja kulttuurialalla työskentelyn erityispiirteet. Ei voi olla niin, että taiteilijan on käytännössä erittäin haastavaa tai jopa mahdotonta tulla luokitelluksi työttömäksi, vaikka työt ja sitä myötä tulot puuttuisivat kokonaan. Siksi on keskeisen tärkeää asettaa selkeät ja läpinäkyvät kriteerit ansiotarkoituksessa harjoitetulle toiminnalle.

Yhdistelmävakuutuksen toimivuus nojaa sivutoimisten yrittäjien mahdollisuuteen saada työvoimapoliittinen lausunto, joka puoltaa mahdollisuutta saada työttömyysturvaa. Yrittäjyyden yleistyessä asiasta tulee entistäkin keskeisempi. Siksi on keskeisen tärkeää, että työvoimapoliittinen arviointi tehdään onnistuneesti, perustelut ovat riittävän kattavat ja mahdolliset virheet saadaan tunnistettua ja korjattua tehokkaasti. Arvioinnissa on kuitenkin monenlaisia ongelmia yrittäjien kannalta, mikä käy ilmi myös työ- ja elinkeinoministeriön tuoreesta selvityksestä (22.1.2026). Siksi moni yrittäjä ei ajattele hyötyvänsä vapaaehtoisesta vakuutuksesta työttömyyden varalta. Riittävää luottamusta ei ole myöskään siihen, että arvioinnin mahdolliset puutteet saataisiin oikaistua nykyisen muutoksenhakuprosessin kautta. Täten työvoimapoliittisen arvioinnin ja sitä koskevan muutoksenhakuprosessin puutteet heikentävät olennaisesti yhdistelmävakuutuksen toimivuutta.

Työvoimapoliittiseen arvioon pitäisi voida hakea muutosta muulta taholta kuin keha-keskukselta, jotta virheet saadaan paremmalla varmuudella tunnistettua ja oikaistua.

Suuri osa kääntäjistä ja tulkeista harjoittaa ammattiaan sivutoimisesti; osa saattaa toimia kääntäjänä ja tulkkina, tai tehdä opetustöitä palkkatyönä ja toimia sivutoimisena yrittäjäkääntäjänä.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuus vakuutetulleSuomessa ansioperusteisen työttömyysvakuutuksen edellytyksenä on, että henkilö kuuluu työttömyyskassaan. Kuten palkansaajalla ja yrittäjällä, myös monimuotoisesti työllistyvällä työttömyyskassajäsenyys yhdistelmävakuutettuna olisi vapaaehtoista, ja yhdistelmävakuutetuksi pitäisi itse hakea joko työttömyyskassaan liityttäessä taikka jäsenyyden aikana. Vapaaehtoisuus koskisi myös sitä, vakuuttaako henkilö kaikki monimuotoisen työllistymisensä tulot vai vain osan niistä. Työttömyyskassan jäseneksi voisi jatkossakin liittyä ja jäsenenä ollessa vakuuttaa itsensä esimerkiksi vain palkansaajana, vaikka henkilöllä olisi myös muuta, yhdistelmävakuutuksessa huomioitavaa tuloa kuten esimerkiksi yritystoiminnasta muodostuvaa vakuutustuloa.

Yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta on kuvattu muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvuissa 4.1.2 ja 4.1.4.
Kommenttinne koskien yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta:

Kannatamme yhdistelmävakuutuksen vapaaehtoisuutta. Tulojen epäsäännöllisyys ja suhteellisen matala taso voivat olla haastavia ennakoitavia luovalla alalla toimivalle monimuotoisesti työllistyvälle. On hyvä, jos henkilö voi itse valita, minkä tulon hän haluaa vakuuttaa.

On tärkeää, että työttömyyskassat tarjoavat sopivaa vakuutuspakettia yhdistelmävakuutuksen ottajille. Vakuutus on hyvä kokea taloudellisesti kannattavaksi tai ainakin järkeväksi, eli vakuutuksen hinnan tulee olla kohtuullinen.

Yhdistelmävakuutuksesta tulee olla tarjolla tarpeeksi tietoa vakuutuksenottajille. Ehtojen, vaikutusten ja soveltamisalan on oltava tarpeeksi selvä, jotta ei synny alivakuuttamista tai virheellisiä käsityksiä omasta vakuuttamistarpeesta. Monimuotoisesti työllistyvän saattaa olla vaikea arvioida, mikä vakuuttamisen tapa on hänen kannaltaan tarkoituksenmukaisin.

YhdistelmävakuutuksentyössäoloehtoEsityksessä ehdotetaan, että yhdistelmävakuutetun, monimuotoisesti työllistyvän työttömyyskassan jäsenen ansiopäiväraha voisi jatkossa perustua palkkatyöstä saatavan tulon ja yrittäjän vakuutustulon yhdistelmään (yhdistelmävakuutetun työssäoloehto). Lisäksi yhdistelmävakuutetun työssäoloehdossa voitaisiin huomioida perhehoitajan saama hoitopalkkio ja työskentelyapuraha.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehtoa kerryttäisi jokainen sellainen kalenterikuukausi, jonka aikana yhteenlaskettu, huomioitava tulo olisi 930 euroa tai enemmän (vuoden 2025 tasossa). Tulorajaa tarkistettaisiin kuten palkansaajan työssäoloehdon tulorajaa tarkistetaan. Työssäoloehto täyttyisi, kun 28 kuukauden tarkastelujaksolla on koossa yhteensä 12 työssäoloehtoa kerryttävää kuukautta. Tarkastelujaksoa voitaisiin pidentää esimerkiksi päätoimisen opiskelun, työkyvyttömyyden ja perhevapaan perusteella, kuitenkin enintään seitsemällä vuodella. Yhdistelmävakuutetun ansiopäiväraha perustuisi työssäoloehdossa huomioituihin vakuutettuihin tuloihin.

Yhdistelmävakuutuksen työssäoloehtoa käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.2.
Kommenttinne yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdosta:

Työskentelyapurahat tulisivat uusina tulolajeina työttömyysvakuutuksen piiriin. Näin ollen olisi mahdollista se, että monimuotoisesti työllistyvät voivat vakuuttaa itsensä työttömyyden varalta kaikkien tulonlähteidensä osalta. Tämä voisi lisätä yrittäjyyttä. Uusi yhdistelmävakuutuksen työssäoloehto (12 kuukautta 28 kuukauden tarkastelujaksolla) kattaisi pääasiallisen tulolajin lisäksi vähintään yhden muun tulolajin vakuutettua tulolajia. Huomioitava tulo olisi yhteensä vähintään 930 euroa/kk. Aiemmin työskentelyapurahat ovat pidentäneet tarkastelujaksoa, mutta tuloja ei ole huomioitu vakuutetun työssäoloehdossa. Uudistuksessa apurahat eivät enää pidentäisi tarkastelujaksoa, mutta tulot huomioitaisiin työssäoloehdossa. Näin etuustaso kohoaisi.Taiteen apurahansaajien vakuuttaminen on ratkaisuna oikea ja parantaa apurahansaajien väliinputoajan asemaa kohti "normaalia", ja siksi siihen tulisi panostaa ja osoittaa resursseja. Nykyisin apurahoja ei huomioida päivärahan sovittelussa, mutta jatkossa huomioitaisiin. Tämä lienee looginen askel erilaisten tulojen yhdenvertaisessa kohtelussa työttömyyden vakuuttamisen varalta. Sellaisten apurahansaajien asema epäilemättä voisi heikentyä, jotka eivät edelleenkään vakuuta apurahatulojaan.

Vaikutukset omaishoitajiinEsityksen valmistelun aikana arvioitiin mahdollisuutta vakuuttaa omaishoitajan palkkio työttömyyden varalle vastaavasti kuin perhehoitajan hoitopalkkio. Vakuuttamismahdollisuuden arvioitiin pääasiassa heikentävän omaishoitajien tilannetta. Tämän vuoksi esityksessä ei ehdoteta, että omaishoitajana toimimisen voisi vakuuttaa työttömyyden varalle. Tämä tarkoittaa sitä, että omaishoitajien osalta tilanne säilyisi samana kuin nykyään.

Jos omaishoitajan palkkio huomioitaisiin yhdistelmävakuutuksen työssäoloehdossa, omaishoito ei enää olisi hyväksyttävä syy työssäoloehdon tarkastelujakson pidentämiselle kuten nykyisin. Lisäksi, jos omaishoitajan hoitopalkkio huomioitaisiin työssäoloehdon kertymisessä ja ansiopäivärahan perusteeksi huomioitavassa tulossa, ne huomioitaisiin myös työttömyysetuuden sovittelussa. Esimerkiksi omaishoidon tuen hoitopalkkion vähimmäismäärä pienentäisi maksettavan päivärahan määrää noin 12,31 euroa päivässä, eli noin 265 euroa kuukaudessa. Tätä korkeampi palkkio pienentäisi päivärahan tasoa vielä enemmän.

Omaishoitajien osalta nykytilaa kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 2.8.2.2 ja muutoin vaihtoehtoisten toteuttamistapojen osalta luvun 5.1.2 alaluvuissa.
Kommenttinne siitä, että omaishoidon hoitopalkkiota ei voisi vakuuttaa yhdistelmävakuutuksessa:

–

AnsiopäivärahanrahoitusYhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan rahoituksessa etuuden ansio-osaan kohdistuisi palkansaajien ja työnantajien vakuutusmaksun tuottoa siltä osin kuin ansio-osa perustuu palkkatuloon. Yrittäjän vakuutustuloon, työskentelyapurahaan tai perhehoitajan hoitopalkkioon perustuva yhdistelmävakuutetun ansio-osa rahoitettaisiin kokonaisuudessaan työttömyyskassan jäsenmaksulla. Yhdistelmävakuutukseen perustuvan ansiopäivärahan perusosa rahoitettaisiin palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahaa vastaavalla tavalla valtion ja päivärahan saajan kotikunnan rahoitusosuudella.

Pelkkään perhehoitajan hoitopalkkioon ja työskentelyapurahaan perustuvan ansiopäivärahan ansio-osa rahoitettaisiin työttömyyskassan jäsenmaksulla.
Palkansaajan ja yrittäjän ansiopäivärahan rahoitukseen ei esitetä muutoksia.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.
Kommenttinne ehdotukseen ansiopäivärahan rahoituksesta:

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto katsoo, että mikäli ansio-osa rahoitettaisiin kokonaisuudessaan jäsenmaksuilla, vakuutuksesta voisi tulla niin kallis, että se on yksilön näkökulmasta taloudellisesti kannattamaton ellei jopa mahdoton. Järjestelmälle pitäisi osoittaa riittävää alkuvaiheen rahoitusta, jotta tilanne ei johda siihen, että työttömyyskassat päättävät olla tarjoamatta yhdistelmävakuutusta. Olisi hyvä, että yhdistelmävakuutuksia olisi tarjolla ja että ne olisivat kohtuuhintaisia.

Luovilla aloilla toimeentulo muodostuu usein epäsäännöllisistä ja suhteellisen pienistä tulovirroista, jotka koostuvat esimerkiksi palkkatuloista, yrittäjätuloista, tekijänoikeustuloista ja apurahoista. Tämän vuoksi vakuutusmaksujen taso ja niiden ennakoitavuus ovat keskeisiä tekijöitä sen kannalta, kuinka laajasti monimuotoisesti työllistyvät henkilöt käytännössä voivat ja haluavat ottaa vakuutuksen. Järjestelmän tavoitteena tulisi olla, että myös monimuotoisesti ja pienituloisesti työllistyvillä henkilöillä on todellinen mahdollisuus vakuuttautua ansiopäivärahan varalle.

Tilanne poikkeaa palkansaajien tilanteesta, sillä palkansaajilla työnantajat osallistuvat työttömyysvakuutusmaksun rahoittamiseen, yrittäjä puolestaan maksaa kaikki vakuutuksensa itse.

Muut ansiopäivärahan rahoitusta koskevat ehdotuksetTyöttömyyskassalla, joka järjestäisi sekä palkansaajan että yrittäjän ansioturvaa, tai joka järjestäisi jäsenilleen yhdistelmävakuutusta, tulisi olla palkkatuloon ja yrittäjätuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien etuuksien rahoitusta varten erilliset jäsenmaksut ja erilliset tasoitusrahastot.

Työttömyyskassan tulisi erottaa palkkatuloon ja yritystuloon (mukaan lukien perhehoitajan hoitopalkkio ja työskentelyapuraha) perustuvien ansio-osan tai sen osien rahoituslähteet toisistaan jäsenmaksussa, tilinpäätöksessä ja tasoitusrahaston tasolla noudattaen, mitä laissa säädetään palkansaajan ansiopäivärahan tai yrittäjän ansiopäivärahan järjestämisestä. Tämä koskisi myös sijoitustoimintaa.

Rahoitukseen liittyviä ehdotuksia kuvataan hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.5.
Kommenttinne ehdotukseen rahoituksen erillisyydestä:

On tärkeää, että vakuutukselle olisi tarpeeksi kysyntää alkuvaiheessa, kun tasoitusrahastoja kerrytetään. Siksi vakuutusten tulee olla hinnaltaan sellaisia, että ne kannustavat ottamaan vakuutuksen. Yhdistelmävakuutuksen toimivuuden kannalta järjestelmän tulee käytännössä toteuttamiskelpoinen työttömyyskassoille eikä lisätä kohtuuttomasti hallinnollisia kustannuksia.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen tai sulkeminenTyöttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää jäsenilleen yhdistelmävakuutuksen tai työttömyyskassa, joka on päättänyt järjestää sekä palkansaajan että yrittäjän työttömyysvakuutusta varalle, voisi myös luopua jonkin vakuutuslajin järjestämisestä. Tämä edellyttäisi kassan kokouksen päätöstä kassan sääntöjen muuttamisesta. Järjestämisestä luopumisessa olisi kaksi pääasiallista toimintatapaa.

Työttömyyskassa voisi ensinnäkin kassan kokouksen päätöksellä sulkea vakuutuskannan. Tämä tarkoittaisi, että esimerkiksi palkansaajia ja yhdistelmävakuutettuja vakuuttava työttömyyskassa voisi sulkea yhdistelmävakuutuksen niin, että se ei enää vakuuttaisi uusia monimuotoisesti työllistyviä jäseniä yhdistelmävakuutettuina. Jo yhdistelmävakuutettujen jäsenten jäsenyys ja siihen perustuvat oikeudet ja velvollisuudet jatkuisivat. Yhdistelmävakuutukseen perustuvaa ansiopäivärahaa maksettaisiin siihen saakka, mihin jäsenmaksutuotto ja tasoitusrahaston varat riittävät.

Toiseksi työttömyyskassa voisi luovuttaa vakuutuskannan toiselle työttömyyskassalle. Kyse olisi työttömyyskassan toiminnan osan luovuttamisesta, ja menettely poikkeaisi nykytilasta, jossa työttömyyskassa voi kokonaisuudessaan sulautua toiseen työttömyyskassaan. Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttaminen edellyttäisi luovuttavan työttömyyskassan ja vastaanottavan työttömyyskassan kassan kokouksen myönteistä päätöstä ja Finanssivalvonnan hyväksyntää.

Yhdistelmävakuutuksen vakuutuskannan luovuttamista ja sulkemista kuvataan muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.1.4.
Kommenttinne ehdotukseen vakuutuskannan luovuttamisesta ja sulkemisesta:

Katsomme, että vakuutetun tulee voida perustellusti odottaa saavansa vakuuttamansa tulon perusteella etuuksia myös tulevaisuudessa. On tärkeää varmistaa, että vakuutettujen oikeusturva toteutuu, jos työttömyyskassoille jätetään mahdollisuus luopua yksittäisen vakuutuslajin järjestämisestä.

Työttömyyskassajaon purkaminenNykytilassa työttömyyskassa voi vakuuttaa joko vain palkansaajia tai vain yrittäjiä. Esityksessä ehdotetaan, että tästä jaosta luovuttaisiin. Jatkossa työttömyyskassa voisi vakuuttaa joko vain palkansaajia tai vain yrittäjiä taikka sekä palkansaajia että yrittäjiä. Lisäksi työttömyyskassa voisi vakuuttaa monimuotoisesti työllistyviä eli yhdistelmävakuutettuja, jos se päättää mahdollistaa tämän säännöissään.

Siitä, keitä työttömyyskassa vakuuttaa, päätettäisiin kassan säännöissä, joiden muuttamisesta tai muuttamatta jättämisestä päätetään työttömyyskassan kassan kokouksessa. Muutoksella ei olisi vaikutusta siihen, ketä pidetään palkansaajana tai yrittäjänä, eikä palkansaajan ja yrittäjän työssäoloehtoa tai ansiopäivärahan rahoitusta esitetä muutettavaksi.

Jaon purkamista vain palkansaajia tai vain yrittäjiä vakuuttaviin kassoihin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.1 alaluvuissa sekä vaihtoehtoisissa toteuttamistavoissa luvussa 5.1.5.3.
Kommenttinne työttömyyskassajaon purkamisesta:

On mahdollista, että yhdistelmävakuutus purkaa jakoa palkansaajien ja yrittäjiä vakuuttavien kassojen välillä. Mielestämme on tärkeää, että kassat lähtevät tarjoamaan yhdistelmävakuutuksia. On myös tärkeää, että vakuutukselle olisi tarpeeksi kysyntää alkuvaiheessa, kun tasoitusrahastoja kerrytetään. Siksi vakuutusten tulee olla hinnaltaan sellaisia, että ne kannustavat ottamaan vakuutuksen. Yhdistelmävakuutuksen toimivuuden kannalta järjestelmän tulee käytännössä toteuttamiskelpoinen työttömyyskassoille eikä lisätä kohtuuttomasti hallinnollisia kustannuksia.

Taloudelliset vaikutuksetValtiovarainministeriön tekemän mallinnuksen mukaan yhdistelmävakuutuksen piiriin hakeutuisi vakuutuksen käynnistämisvaiheessa noin 30 000 henkilöä, mikä nostaa maksettujen työttömyysetuuksien määrää staattisesti vuositasolla noin 5,5 milj. eurolla. Muutoksesta noin 1,9 milj. kohdistuu Työllisyysrahaston rahoitettavaksi, noin 0,8 milj. valtion ja kuntien, mutta pääasiassa valtion rahoitettavaksi. Loppuosa jää rahoitettavaksi yhdistelmävakuutusta tarjoavien työttömyyskassojen jäsenmaksuilla. Valtion ja kuntien sekä Työllisyysrahaston rahoitusosuudet ovat arvion mukaan hieman tätä korkeampia, mikäli myös yhdistelmävakuutuksen mahdolliset dynaamiset vaikutukset työttömyysjaksojen kestoihin huomioidaan.

Esityksen taloudellisia vaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvun 4.2.1 alaluvuissa.
Kommenttinne esityksen taloudellisista vaikutuksista:

Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto katsoo, että vakuutuksen kustannukset eivät saa muodostua esteeksi vakuuttamiselle. Jos työttömyysturva on ennakoitavissa, toimilla voidaan hyvinkin lisätä yrittäjyyttä ja siten kunkin ansioita.

Vaikutukset kuntiinYhdistelmävakuutuksesta seuraava ansiopäivärahan korotus yhdistelmävakuutuksen ottaneilla henkilöillä rahoitetaan lähes täysin Työllisyysrahaston ja valtion rahoitusosuuksista sekä vakuutettujen jäsenmaksuin. Kuntien osuuden tästä staattisesta vaikutuksesta sekä myös mahdollisesta dynaamisesta vaikutuksesta, jossa huomioidaan yhdistelmävakuutuksen mahdollinen työttömyysjaksojen kestoa pidentävä vaikutus, arvioidaan jäävän vähäiseksi.

Vaikutuksia kuntiin käsitellään muun muassa hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.3.
Kommenttinne esityksen vaikutuksista kuntiin:

Kunnallisten toimijoiden osaaminen ja resurssit ovat avain vakuutukseen liittyvän tarvittavan neuvonnan tarjoamiseen. Kuntien on pystyttävä tarjoamaan monimuotoisesti työllistyville eri alojen ammattilaisille palvelua aiheesta.

Kotitalousvaikutukset, muut ihmisvaikutukset ja yhteiskunnalliset vaikutuksetEsitysluonnoksessa vaikutuksia kotitalouksien asemaan on arvioitu niin, että yhdistelmävakuutettu ei jäisi kokonaan työttömäksi vaan toinen työllistymisen laji (palkkatyö tai yritystoiminta) jatkuisi työttömyysaikana. Arvion mukaan työttömyysaikainen etuus muuttuisi yleistuesta ansiopäivärahaksi noin 1200 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla soviteltu työttömyysetuus nousisi keskimäärin 350 euroa kuukaudessa. Palkansaajan ansiopäivärahan on arvioitu muuttuvan yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 1400 hlöllä. Tähän ryhmään kuuluvilla hyöty olisi keskimäärin 344 euroa kuukaudessa. Yrittäjän ansiopäiväraha puolestaan muuttuisi yhdistelmävakuutuksen ansiopäivärahaksi noin 350 henkilöllä, ja hyöty olisi keskimäärin 215 euroa/kk, kun soviteltu yrittäjän ansiopäiväraha muuttuisi sovitelluksi yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaksi,

Esitysluonnokseen sisältyy arviointi muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista. Arvion mukaan yhdistelmävakuutuksen arvioidusta kustannusneutraalista noin 30 000 henkilön vakuutuspiiristä noin 52 % on miehiä ja 48 % naisia, eli kohdistumiseltaan ehdotus on melko neutraali sukupuolten välillä. Tästä vakuutuspiiristä noin 10 000 henkilöllä on huollettavia alaikäisiä lapsia, jolloin aiempaa parempi työttömyysetuus voi vähentää pienitulosuutta lapsiperheissä. Ikäjakaumassa korostuvat kuitenkin vanhemmat ikäluokat.

Kotitalousvaikutuksia käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.1.1 ja muita ihmisvaikutuksia ja yhteiskunnallisia vaikutuksia luvun 4.2.2 alaluvuissa.
Kommenttinne esityksen muista ihmisvaikutuksista ja yhteiskunnallisista vaikutuksista:

Suomalaisen taiteen ja kulttuurin kannalta olisi tärkeää, että yhdistelmävakuutus toteutettaisiin tavalla, joka aidosti parantaa mahdollisimman monen epätyypillisessä asemassa työmarkkinoilla olevan ihmisen tilannetta.

Nykyinen ansiosidonnainen turva perustuu selkeään jakoon työttömien, työntekijöiden ja yrittäjien välillä. Tällöin taide- ja kulttuurialan ammattilaiset jäävät herkästi turvaverkon väliinputoajiksi, sillä alalle on tyypillistä, että tulot kertyvät useasta eri lähteestä. Osa näistä tulolähteistä ei ole minkään vakuutuksen piirissä. Lisäksi apurahalla työskentely ei kartuta ansiosidonnaisten etuuksien työssäoloehtoa, vaikka monille taide- ja kulttuurialan ammattilaisille apurahat ovat keskeinen osa

toimeentuloa. Viimeistään korona-ajan massatyöttömyys paljasti ansiosidonnaisen turvan repaleisuuden jo valmiiksi epävarmassa asemassa olevien taide- ja kulttuurialojen ammattilaisten ja monien muidenkin itsensätyöllistäjien näkökulmasta.

Yhdistelmävakuutus ei ratkaise niiden ihmisten toimeentulohaasteita, joiden työskentely ei riitä täyttämään työssäoloehtoa tai jotka jäävät jostain muusta syystä järjestelmän ulkopuolelle. Vakuutuksesta saattaa tulla myös liian kallis etenkin pienituloisille luovan alan ammattilaisille. Nämä haasteet koskettavat isoa osaa luovien alojen tekijöistä, kun taas yhdistelmävakuutuksesta todennäköisesti hyötyvien henkilöiden joukko on rajallinen. Siksi on tärkeää korjata myös turvaverkon muita aukkoja ja poistaa useista eri lähteistä tuloja kerryttäviin henkilöihin osuvia kannustinloukkuja.

Vaikutukset Ahvenanmaan maakuntaanAhvenanmaan itsehallinnosta säädetään perustuslaissa ja Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991). Itsehallintoa koskevan lainsäädännön tehtävänä on turvata ja taata maakunnan väestölle sen ruotsin kielen ja kulttuurin sekä paikallisten tapojen säilyttäminen ja sallia väestön niin itsenäisesti kuin mahdollista järjestää olonsa maakunnan valtio-oikeudellisen aseman rajoissa.

Itsehallintolain perusteella maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat työllisyyden edistämistä maakunnan alueella, ja Ahvenanmaalla asuvan työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa saavan työttömän työnhakijan taloudelliset mahdollisuudet hakea työtä ja parantaa mahdollisuuksiaan päästä tai palata työmarkkinoille turvataan maakuntalaissa Landskapslagen (2003:71) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

Esityksessä ei ehdoteta muutoksia maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvaan työllisyyden edistämistä koskevaan lainsäädäntöön. Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluu työttömyyden perusteella maksettavaa perusturvaetuutta koskeva lainsäädäntö. Maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluukin, miten esityksessä ehdotetut muutokset huomioidaan työttömyyden perusteella maksettavaa maakunnan lainsäädännön mukaista perusturvaa koskevassa lainsäädännössä.

Vaikutuksia Ahvenanmaan maakuntaan käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.3.
Kommenttinne vaikutuksista Ahvenanmaan maakuntaan:

–

Vaikutukset toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiinVaikutuksia toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin käsitellään hallituksen esitysluonnoksen luvussa 4.2.5.
Kommenttinne vaikutuksista toimeenpanijoihin ja muihin viranomaisiin:

Toimeenpanoon ja neuvontaan on varattava riittävät resurssit. Päätösten tulee olle selkeitä.

Vaikutukset muutoksenhakuasteiden toimintaanVaikutuksia muutoksenhakuasteiden toimintaan käsitellään hallituksen esityksen luvussa 4.2.6.
Kommenttinne vaikutuksista muutoksenhakuasteiden toimintaan:

Erityisen hankalaa on, että jo pelkkä taiteen tekeminen ilman siitä syntyviä tuloja saatetaan katsoa työttömyyden tai toisaalta työmarkkinoiden käytettävissä olemisen päättymiseksi. Usein tällainen

toiminta luokitellaan omassa työssä työllistymiseksi, jonka määritelmä on monilta osin hyvin epäselvä. Muiden työttömien kohdalla kirjoittaminen, maalaaminen tai säveltäminen ilman tuloja ei tyypillisesti vaikuta etuuskäsittelyyn – taiteilijoiden kohdalla taas on toisin.

Taiteilijan on työttömänäkin pystyttävä tuottamaan ajankohtaisia työnäytteitä taiteellisesta osaamisestaan työllistyäkseen jatkossa. Etuuskäsittelyssä on tunnistettava taide- ja kulttuurialalla työskentelyn erityispiirteet. Ei voi olla niin, että taiteilijan on käytännössä erittäin haastavaa tai jopa mahdotonta tulla luokitelluksi työttömäksi, vaikka työt ja sitä myötä tulot puuttuisivat kokonaan. Siksi on keskeisen tärkeää asettaa selkeät ja läpinäkyvät kriteerit ansiotarkoituksessa harjoitetulle toiminnalle.

Yhdistelmävakuutuksen toimivuus nojaa sivutoimisten yrittäjien mahdollisuuteen saada työvoimapoliittinen lausunto, joka puoltaa mahdollisuutta saada työttömyysturvaa. Yrittäjyyden yleistyessä asiasta tulee entistäkin keskeisempi. Siksi on keskeisen tärkeää, että työvoimapoliittinen arviointi tehdään onnistuneesti, perustelut ovat riittävän kattavat ja mahdolliset virheet saadaan tunnistettua ja korjattua tehokkaasti. Arvioinnissa on kuitenkin monenlaisia ongelmia yrittäjien kannalta, mikä käy ilmi myös työ- ja elinkeinoministeriön tuoreesta selvityksestä (22.1.2026). Siksi moni yrittäjä ei ajattele hyötyvänsä vapaaehtoisesta vakuutuksesta työttömyyden varalta. Riittävää luottamusta ei ole myöskään siihen, että arvioinnin mahdolliset puutteet saataisiin oikaistua nykyisen muutoksenhakuprosessin kautta. Täten työvoimapoliittisen arvioinnin ja sitä koskevan muutoksenhakuprosessin puutteet heikentävät olennaisesti yhdistelmävakuutuksen toimivuutta.

Työvoimapoliittiseen arvioon pitäisi voida hakea muutosta muulta taholta kuin keha-keskukselta, jotta virheet saadaan paremmalla varmuudella tunnistettua ja oikaistua.

Voimaantulo ja siirtymäsäännöksetLait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2028 alusta. Työttömyyskassat voisivat ottaa jäsenekseen yhdistelmävakuutettuja vuoden 2028 alusta, jolloin yhdistelmävakuutetun ansiopäivärahaa voitaisiin myöntää ensimmäisen kerran vuonna 2029.

Kommenttinne voimaantulosta ja siirtymäsäännöksistä:

On tärkeää varmistaa, että kassoilla ja muilla toimeenpanijoilla on riittävät edellytykset valmistautua uudistukseen ennen sen voimaantuloa. Riittävä siirtymäaika tukee myös sitä, että yhdistelmävakuutuksesta voidaan viestiä selkeästi monimuotoisesti työllistyville henkilöille ennen vakuutuksen käyttöönottoa.

Muuta lausuttavaa esityksestä

Muut kommenttinne esityksestä:

-

Kavén Jenni
Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry